

SENSORVEILEDNING

RINF1200 – Opphavsrett og beslektede rettigheter – Høst 2021

Ifølge semestersiden er emnet ment å gi grunnleggende kunnskap om opphavsrett på et nivå som er tilstrekkelig til å kunne forstå og forholde seg til de opphavsrettslige problemstillingene man møter ved arbeid i og med medier. Det er ingen spesielle krav til obligatoriske forkunnskaper. Undervisningen er gitt dels som forelesninger, dels som kurs hvor det gjennomgående har vært fokus på hvordan man løser en juridisk praktikumsoppgave. Pensum i faget er åndsverkloven av 2018 og *Opphavsrett for begynnere* (2019) av Olav Torvund. Kandidatene har tilgang til åndsverkloven under eksamen gjennom Lovdata Pro eksamensmodus. Eksamen er gjennomført som en 4,75 timers hjemmeeksamen. Det skal settes karakter fra A til F, der A er beste karakter og F er styrk.

Eksamensoppgaven er utformet som en praktikum som skal løses med utgangspunkt i åndsverkloven. Selv om faktum kan reise mange ulike opphavsrettslige problemstillinger, skal kandidatene kun svare på de spesifikke spørsmålene som stilles. Det er presisert at kandidatene skal svare på alle spørsmål, og at svarene skal begrunnes.

Overordnet forventes at kandidatene kan finne frem til relevante bestemmelser i åndsverkloven og gjøre greie for bestemmelsenes innhold. Videre at kandidatene kan anvende bestemmelsene til å nå en begrunnet konklusjon i det enkelte spørsmål. Ideelt sett bør kandidatene kunne vise til konkrete bestemmelser i åndsverkloven, men dersom kandidaten kan gjøre greie for innholdet i en relevant regel, bør også dette gi en viss uttelling selv om konkret henvisning mangler. Kandidatene forventes ikke å ha særlig omfattende kjennskap til gjeldende rett ut over det som følger av åndsverkloven, og det stilles ikke høye krav til subsumsjonen. Det teller positivt dersom kandidaten kan gjøre selvstendige ordlydstolkninger og evner å bruke faktum til å gjøre konkrete vurderinger.

Oppgaveteksten er disponert slik at spørsmålene følger relevant faktum så tett som mulig. Dette for å gjøre det relativt enkelt for kandidatene å knytte spørsmålene til relevant faktum. Å skille mellom relevant og mindre relevant faktum må likevel antas å være en utfordring for denne gruppen kandidater. Det bør derfor ikke trekke mye ned om kandidaten drar inn faktum som er lite relevant, så lenge drøftelsen av spørsmålet ellers er treffende.

Spørsmål 1: Er maleriet «Sint hund» av Edvard Munch et åndsverk?

Kandidatene bør her se at spørsmålet handler om verkshøyde og finne frem til § 2 i åndsverkloven. Det teller positivt om kandidatene kan si noe om hvordan de forstår ordlyden i bestemmelsen. Kandidatene bør også gjøre en konkret vurdering av om maleriet som er gjengitt i oppgaveteksten har verkshøyde. Det trekker ned om en slik vurdering mangler. Det er også uheldig om kandidaten gjør en rent estetisk vurdering, heller enn å fokusere på om maleriet gir uttrykk for kunstnerens fire og kreative valg. Dette bør imidlertid ikke trekke mye ned så lenge kandidaten har funnet frem til § 2 og tar utgangspunkt i bestemmelsens ordlyd. For en kandidat med tilstrekkelig kjennskap til hvilket krav som stilles om verkshøyde, skal det her være nok så klart at maleriet er et åndsverk. Kandidatene bør derfor lande på dette.

Spørsmål 2: Kan Munchs arvinger kreve erstatning fra kostymedesigner Marte Kirkerud for å ha kopiert Munchs maleri?

Oppgaven legger ikke opp til en krenkelsesvurdering hvor det drøftes om hundekostymet er en kopi/bearbeidelse eller ikke. Det bør imidlertid ikke trekke mye ned om kandidaten har drøftet dette, så lenge de øvrige problemstillingene spørsmålet reiser er behandlet. Det teller positivt om kandidaten kan avfeie kostymedesignerens anførsel om at hun bare kopierte hunden, ikke hele bildet, særlig dersom dette begrunnes rettslig.

Oppgaven legger heller ikke opp til at man skal drøfte om arvingene er riktig rettighetshaver til maleriet. Faktum sier ikke noe om hvem som sitter på rettighetene, og spørsmålet er heller ikke avgjørende for å

komme til riktig konklusjon. Dersom kandidaten legger til grunn at rettighetene har gått i arv, er det positivt om kandidaten i denne sammenheng kan vise til § 75. Det bør imidlertid ikke trekke ned om kandidaten ikke kommer inn på bestemmelsen.

Dersom spørsmålet om verkshøyde ble besvart avkrefteende, bør kandidaten likevel behandle de problemstillingene som reises under spørsmål 2. Det uttrykkes ikke eksplisitt at verkshøyde forutsettes, men både faktum og spørsmålsformuleringen legger tydelig opp til at man skal innom reglene om både erstatning og vernetid.

Kandidatene bør finne frem til åvl. § 81 første ledd bokstav b om erstatning ved inngrep mv. De beste kandidatene vil kunne problematisere hvilket tap som evt. skal erstattes av kostymedesigneren. Det er ikke lagt opp til at kandidatene skal se på alternative beføyelser, f.eks. rimelig vederlag.

Kandidatene bør komme til at det ikke har skjedd et inngrep, da verket har falt i det fri, jf. åvl. § 11 første ledd bokstav a. Det er oppgitt i faktum at Munch døde i 1944. Verkene hans falt dermed i det fri 1. januar 2015. Det teller positivt om kandidatene kan tidfeste dette nøyaktig. Ettersom at det ikke har skjedd et inngrep, bør kandidatene konkludere med at det ikke kan kreves erstatning.

Spørsmål 3: Er Awsom Productions' bruk av hundekostymet i programmet i strid med åndsverklovens bestemmelser om ideelle rettigheter?

Spørsmålet er begrenset til å handle om ideelle rettigheter. Det trekker ned dersom kandidatene drøfter inngrep i økonomiske rettigheter under dette spørsmålet. Faktum sier ikke noe om hvordan Munch blir kreditert, og det er ikke lagt opp til en nærmere drøftelse av dette. Det teller imidlertid positivt dersom kandidatene kan gjøre greie for at ideelle rettigheter både omfatter rett til kreditering og til å motsette seg krenkende bruk.

De beste kandidatene vil kunne vise til klassikervernet i åvl. § 108, samt siste ledd som sier at retten til kreditering etter § 5 første ledd gjelder selv om verket har falt i det fri. Det teller positivt om kandidatene kan si noe om hvordan de forstår ordlyden i bestemmelsene. Siden det ikke fremgår av ordlyden i § 5 at det har betydning om vernetiden er utløpt eller ikke, bør likevel ikke trekke mye ned dersom kandidaten drøfter krenkende bruk med utgangspunkt i § 5 andre ledd.

I faktum anføres det at bruken av hundekostymet kan krenke Munchs anseelse. De beste kandidatene må imidlertid forventes å se at spørsmålet som stilles favner om alle de alternative vilkårene i § 108 første ledd. Kandidatene bør gjøre en konkret vurdering av om det har skjedd en krenkelse eller ikke. En summarisk drøftelse av de relevante vilkårene er tilstrekkelig. Det teller positivt om kandidatene viser forståelse for at det ikke er kostymet generelt, men bruken av kostymet i underholdningsprogrammet som skal vurderes. Det trekker ned om en konkret vurdering mangler.

Mest sannsynlig er svaret her at bruken av hundekostymet ikke er krenkende. Det er likevel ikke avgjørende hvilket resultat kandidatene lander på, så lenge konklusjonen er begrunnet. Kandidatene forventes ikke å ha særlig kjennskap til hvor grensen går. I forelesningene har det blitt sagt at de ideelle rettighetene særlig aktualiseres ved bruk i forbindelse med sex, politikk, religion og reklame, og det teller positivt om de kan trekke inn dette i drøftelsen.

Spørsmål 4: Kan TONO kreve tilleggsbetaling fra TV-kanalen for å legge programmene ut på nett i etterkant av direkte-sendingen?

Kandidatene bør se at det her dreier seg om to forskjellige former for overføring til allmenheten, og at avtalen ikke dekker begge. Det trekker ned dersom kandidatene ikke viser forståelse for at avtalen setter rammene for TV-kanalens bruk av musikkverkene. TV-kanalens anførsel om at det dreier seg om de samme fremføringerne er irrelevant, og det teller positivt om kandidatene kan kommentere dette.

Enkelte kandidater vil kanskje nøye seg med å peke på at avtalen med TONO ikke dekker tilgjengeliggjøring i nett-spillere. For full uttelling bør imidlertid kandidatene forankre drøftelsen i åndsverkloven. Kandidatene

bør finne frem til § 3, som slår fast at opphaverne har enerett til å råde over verket ved overføring til allmennheten. Det teller positivt om kandidaten kan gjøre greie for hva som ligger i dette. Siden avtalen bare dekker direktesendingen, bør kandidatene konkludere med at TONO kan kreve tilleggsbetaling.

Det kan trolig være noe utfordrende for kandidatene at man i TONO-sammenheng snakker om fremføringsrettigheter når det dreier seg om overføring til allmennheten. Dersom kandidatene har lagt grunn at TONO ikke forvalter de aktuelle rettighetene, bør ikke dette trekke mye ned, men drøftelsen bør uansett forankres i åvl. § 3.

Spørsmål 5: Kan Stella Berg kreve at Kari Knips fjerner bildet av henne fra nettsiden?

Kandidatene bør se at spørsmålet handler om retten til eget bilde og finne frem til åvl. § 104. Videre bør de se at det avgjørende er om avbildningen har «aktuell og allmenn interesse». Det teller positivt om kandidatene kan si noe om hvordan de forstår ordlyden i bestemmelsen. Videre bør kandidatene gjøre en konkret vurdering av om unntaket kommer til anvendelse. Det trekker ned om en slik vurdering mangler.

Mest sannsynlig må konklusjonen bli at avbildningen ikke har aktuell og allmenn interesse, slik at Stella kan kreve bildet fjernet. Det er likevel ikke avgjørende hvilket resultat kandidatene lander på, så lenge konklusjonen er begrunnet. De beste kandidatene vil se at det avgjørende er den manglende sammenhengen mellom fotografens mistanke og bildet som ble publisert. Det bør imidlertid ikke trekke mye ned om kandidaten ikke har lagt avgjørende vekt på dette, så lenge kandidaten med utgangspunkt i bestemmelsens ordlyd kan drøfte betydningen av Stellas mistanke og den konkrete avbildningen, samt øvrige momenter. Slike momenter kan være den omfattende medieomtalen av programmet, at det var mye diskusjon i offentligheten om hvem som deltok, at Stella er en kjent person og at hun var misfornøyd med bildet.